

องค์ประกอบที่ 4 : ด้านส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน

สถานการณ์ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า สถิติการประสบอันตรายของลูกจ้างเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเกิดจากการขยายขอบเขตความคุ้มครอง ทำให้จำนวนผู้ประกันตนเพิ่มมากขึ้น สถิติการประสบอันตรายในปี พ.ศ. 2546 พบว่า มีสถิติการประสบอันตราย 29 : 1000 ราย โดยคิดจากผู้ประสบอันตรายจนหยุดงานตั้งแต่ 1 วันขึ้นไป สาเหตุการทดแทนเป็น 100% ของค่าจ้าง ในขณะที่การเรียกเก็บเงินสมทบในปัจจุบันเรียกเก็บเพียง 0.2 – 1% ซึ่งนับว่าน้อยมาก ประกอบกับดอกผลจากการฝากเงินในธนาคารของกองทุนเงินทดแทนลดลงในช่วงเศรษฐกิจตก ทำให้เกิดปัญหาว่ากองทุนเงินทดแทนจะอยู่รอดหรือไม่ และเงินสมทบจะคุ้มค่ากับความสูญเสียที่ลูกจ้างได้รับหรือไม่

ข้อมูลจากสถิติการประสบอันตรายในปีที่ผ่านมา นับว่าเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการป้องกัน จากข้อมูลที่ผ่านมา พบว่า จังหวัดที่มีการประสบอันตรายสูงที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร รองลงมาคือ สมุทรปราการ และอวัยวะที่ผู้ประสบอุบัติเหตุสูงมาก คือ นิ้วมือ และดวงตา ซึ่งเป็นจุดที่สามารถป้องกันได้ง่าย ประเด็นที่ควรพิจารณา คือ ทำไมจึงไม่มีการป้องกันมิให้อวัยวะเหล่านั้นได้รับบาดเจ็บ

การดำเนินการของกองทุนเงินทดแทนในด้านการส่งเสริมและป้องกัน ในช่วง 3 – 4 ปีที่ผ่านมา ได้มีการสนับสนุนการอบรมแพทย์อาชีวเวชศาสตร์ การอบรมพยาบาลอาชีวอนามัยและการวิจัยเพื่อการป้องกันโรคและอุบัติเหตุจากการทำงาน ในส่วนของกองทุนประกันสังคมได้มีการสนับสนุนให้เกิดการสร้างเสริมสุขภาพในสถานประกอบกิจการ โดยร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในปี พ.ศ. 2547 ได้มีโครงการส่งเสริมสุขภาพลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ เพื่อป้องกันมิให้ลูกจ้างเจ็บป่วย ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวเป็นการดำเนินการตามนโยบายรัฐมนตรี

มาแล้วจับ ไม่คาดเข็มขัด และไม่สวมหมวกนิรภัย ยังเป็นปัญหาสำคัญของอุบัติเหตุจราจร อุบัติเหตุเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนไทยบาดเจ็บ พิการ และตายก่อนวัยอันควร แนวโน้มการเกิดอุบัติเหตุจราจรเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ในสังคมเมือง

การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ ปี พ.ศ. 2544 พบว่า 3 ใน 4 ของผู้ชาย 1 ใน 2 ของผู้หญิง ขับรถ โดยทั้งหญิงและชายนิยมขับจักรยานยนต์ ร้อยละ 87 และ ร้อยละ 71 ตามลำดับ

สถิติการจดทะเบียนรถ พบว่า จำนวนรถได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จาก 17.6 ล้านคัน ในปี พ.ศ. 2540 เป็น 24.5 ล้านคัน ในปี พ.ศ. 2545 (อัตราเพิ่ม 39 %) หรือมีรถเพิ่มขึ้นปีละ 1.15 ล้านคัน ขณะที่ถนนเพิ่มขึ้นปีละไม่ถึง 1,500 กิโลเมตร (อัตราเพิ่ม 16%)

การจราจรที่มากขึ้นย่อมส่งผลให้อุบัติเหตุจราจรเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ในปี พ.ศ. 2545 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรที่ได้รับแจ้งความทั้งสิ้น จำนวน 91,623 ครั้ง 1 ใน 3 เป็นอุบัติเหตุที่เกิดในภาคกลาง ร้อยละ 80 เป็นอุบัติเหตุที่เกิดกับผู้ชาย กลุ่มอายุที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20 – 29 ปี ตามด้วยกลุ่มอายุ 30 – 49 ปี

สาเหตุสำคัญที่นำไปสู่อุบัติเหตุมากที่สุด คือ ร้อยละ 25 ขับรถเร็วเกินอัตราที่กำหนด ร้อยละ 15 ตัดหน้ากระชั้นชิด ร้อยละ 9 แชนรถ

อุบัติเหตุในกรุงเทพมหานครเกิดขึ้นบ่อยครั้งมากที่สุดคิดเป็นอัตรา 8 ต่อ ประชากร 100,000 คน ตามด้วยภูเก็ต สมุทรสาคร เชียงใหม่ กระบี่ และนนทบุรี ตามลำดับ

การสวมหมวกนิรภัยหรือคาดเข็มขัดนิรภัย เพื่อป้องกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจราจรของคนไทยยังคงอยู่ในระดับต่ำ แม้จะมีความพยายามรณรงค์เพื่อลดอุบัติเหตุจราจรโดยหลายหน่วยงานก็ตาม

ปัญหาความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุในการขนส่งเกิดขึ้นมากในแต่ละปี รัฐบาลจึงมองเห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่สำคัญของชาติ เพราะทำให้ประชากรเสียชีวิตมากกว่าการเกิดสงครามในแต่ละปี สาเหตุของการตายจากอุบัติเหตุในการขนส่ง ล้วนแต่เป็นเรื่องที่สามารถป้องกันได้ ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การดื่มสุรา การไม่สวมหมวกกันน็อก ไม่คาดเข็มขัดนิรภัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา อัตราการเสียชีวิตจราจรเพิ่มมากขึ้น ในแต่ละปีโดยเฉลี่ยแล้วจะเพิ่มขึ้นปีละ 300 – 400 รายต่อปี คิดเป็นการเสียชีวิตรายวันถึงวันละ 31 คน เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว พบว่า สถิติการตายจากอุบัติเหตุประมาณ 12 คน ต่อประชากร 1 แสนคนต่อปี ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่พัฒนาแล้วมาก

เมื่อพิจารณาถึงสถิติการเกิดอุบัติเหตุทางการจราจร ในปีที่ผ่านมาโดยละเอียด พบว่า ข้อมูลดังกล่าวมีประโยชน์มากในการป้องกันอุบัติเหตุ จากสถิติอุบัติเหตุทางการจราจร ในปี พ.ศ. 2545 พบว่า อัตราการเกิดอุบัติเหตุมีสูงมากในกรุงเทพมหานคร แต่จำนวนผู้เสียชีวิตมีน้อยกว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบนทางหลวง เนื่องจากสภาพถนนใน กทม. มีการจราจรติดขัดทำให้ผู้ขับขี่ใช้ความเร็วไม่มาก แต่สำหรับทางหลวงต่างจังหวัดมีการขับขี่โดยใช้ความเร็วสูงอุบัติเหตุที่เกิดในแต่ละครั้ง จึงมีความรุนแรงและทำให้เสียชีวิตได้มากกว่า ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุ พบว่า เป็นชายถึง 4 ใน 5 ราย และผู้บาดเจ็บเป็นชายถึง 7 ใน 10 ราย และพบว่าอุบัติเหตุมักจะเกิดขึ้นมากในช่วงเทศกาล เช่น สงกรานต์ หรือปีใหม่ รถยนต์ที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด ได้แก่ รถจักรยานยนต์ สูงถึง 75 % รองลงมาคือ รถนั่งส่วนบุคคล และรถปิคอัพ และส่วนใหญ่เกิดขึ้นในต่างจังหวัด ส่วนสาเหตุที่เกิดจากผู้ขับขี่มาจากการขับเร็ว การขับรดัดหน้าระยะกระชั้นชิด และการแซงรถอย่างผิดกฎหมาย

ดัชนีองค์ประกอบด้านส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน

ดัชนี	ตัวบ่งชี้	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
8. อาชีวนามัยและ การก้ำมกนุญย์	21. ผู้ประสบอันตรายจากการทำงาน	0	20
	22. ผู้ตกเป็นเหยื่อกระบวนการค้ายาเสพติด	0	10
9. ปลอดภัยจากการ ประทุษร้าย อุบัติเหตุ และ อุบัติเหตุ	23. การได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุและเสียชีวิตจากภัย ธรรมชาติทางบก	0	20
10. ระบบ ความสัมพันธ์ใน ครอบครัว	24. ผู้สูงอายุในครัวเรือนที่ได้รับการดูแล	0	100
	25. คนพิการในครัวเรือนที่ได้รับการดูแล	0	100
	26. ครอบครัวอบอุ่น	90	100
	27. อัตราการหย่าร้าง	0	50
11. มีความสัมพันธ์ กับชุมชน	28. ครัวเรือนมีคนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล	0	100
	29. ครัวเรือนมีคนเข้าร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของ หมู่บ้าน	0	100

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน

ตารางที่ 13 จังหวัดที่มีองค์ประกอบด้านส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน ดีที่สุดและต่ำที่สุด

ผู้ประสบอันตรายจากการ ทำงาน (คน)		ผู้ตกเป็นเหยื่อ กระบวนการค้า ยาเสพติด (คน)		การได้รับบาดเจ็บจาก อุบัติเหตุและเสียชีวิต จากภัยธรรมชาติทาง บก (คน)		ผู้สูงอายุในครัวเรือนที่ ได้รับการดูแล (%)		คนพิการในครัวเรือน ที่ได้รับการดูแล (%)		ครอบครัวอบอุ่น (%)		อัตราการหย่าร้าง (%)		ครัวเรือนมีคนเป็น สมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้น ในหมู่บ้านตำบล (%)		ครัวเรือนมีคนเข้าร่วม ทำกิจกรรมสาธารณะ ของหมู่บ้าน (%)	
ห้าลำดับดีที่สุด																	
แม่ฮ่องสอน	6	สุรินทร์	164	นราธิวาส	70	สงขลา	100	ภูเก็ต	100	ภูเก็ต	99.4	นราธิวาส	8.43	สงขลา	98.2	สงขลา	99.3
นครพนม	24	บุรีรัมย์	209	สุรินทร์	164	ภูเก็ต	100	เพชรบุรี	100	สงขลา	99.1	อำนาจเจริญ	9.03	อำนาจเจริญ	97.9	มหาสารคาม	98.3
หนองบัวลำภู	31	พัทลุง	86	บุรีรัมย์	260	อำนาจเจริญ	100	อำนาจเจริญ	100	เพชรบุรี	98.9	ยะลา	9.22	มหาสารคาม	97.4	สุรินทร์	98.2
ศรีสะเกษ	118	หนองบัวลำภู	104	สุราษฎร์ธานี	159	นครปฐม	100	กาฬสินธุ์	99.9	พิษณุโลก	98.9	ปัตตานี	9.44	ศรีสะเกษ	97.3	อุดรธานี	98.1
อำนาจเจริญ	32	ศรีสะเกษ	315	หนองบัวลำภู	86	ยโสธร	100	สงขลา	99.8	นครปฐม	98.8	ศรีสะเกษ	9.98	เพชรบุรี	97.2	อำนาจเจริญ	98.1
ห้าลำดับท้ายสุด																	
กรุงเทพมหานคร	56,033	ภูเก็ต	634	ตราด	306	เชียงใหม่	99.4	สมุทรปราการ	94.7	เชียงราย	94.4	พะเยา	31.30	ยะลา	77.0	ระยอง	86.8
ระยอง	5,808	สมุทรปราการ	2485	ยะลา	842	ตาก	99.2	พะเยา	94.5	หนองคาย	94.1	นนทบุรี	32.19	ชลบุรี	76.1	ปทุมธานี	84.4
ปทุมธานี	8,314	เชียงราย	2916	เชียงใหม่	3368	พระนครศรีอยุธยา	98.1	กำแพงเพชร	94.5	สกลนคร	94.1	แพร่	34.30	นราธิวาส	75.9	สมุทรปราการ	83.0
สมุทรสาคร	17,002	ตาก	1317	กระบี่	964	แม่ฮ่องสอน	97.4	ยะลา	93.9	กำแพงเพชร	93.6	เชียงใหม่	35.29	สมุทรสาคร	75.8	สมุทรสาคร	82.4
สมุทรปราการ	43,840	ชลบุรี	4451	ภูเก็ต	930	กาฬสินธุ์	88.3	แม่ฮ่องสอน	86.0	สมุทรสงคราม	93.5	เชียงราย	36.19	สมุทรปราการ	73.7	ชลบุรี	80.7

ดัชนีส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน อยู่ในช่วง 0.61-0.68 ภาคกลางเป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์ด้านนี้ดีที่สุด ในขณะที่ภาคตะวันออกมีสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จังหวัดชลบุรี มีความปลอดภัยจากการทำงาน และมีคนในครัวเรือนเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้านอยู่ในระดับต่ำที่สุด ซึ่งชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นในหลายด้าน รวมทั้งมีการจ้างงานและโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในระดับสูง ทำให้อัตราผู้ประสบอันตรายจากการทำงานสูงกว่าพื้นที่อื่น อย่างไรก็ดี ควรให้ความสำคัญกับงานอาชีวอนามัยและการมีระบบประกันสังคมสำหรับแรงงานเหล่านี้

การดูแลผู้สูงอายุและคนพิการในครอบครัว พบว่า ภูเก็ตเป็นจังหวัดที่ดีที่สุด แต่ในขณะเดียวกัน ภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีผู้ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ายาเสพติดสูง จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า ภูเก็ต น่าจะมีความหลากหลายในมิติของสังคม ซึ่งควรพิจารณาอย่างรอบคอบในการพัฒนาสังคมควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ

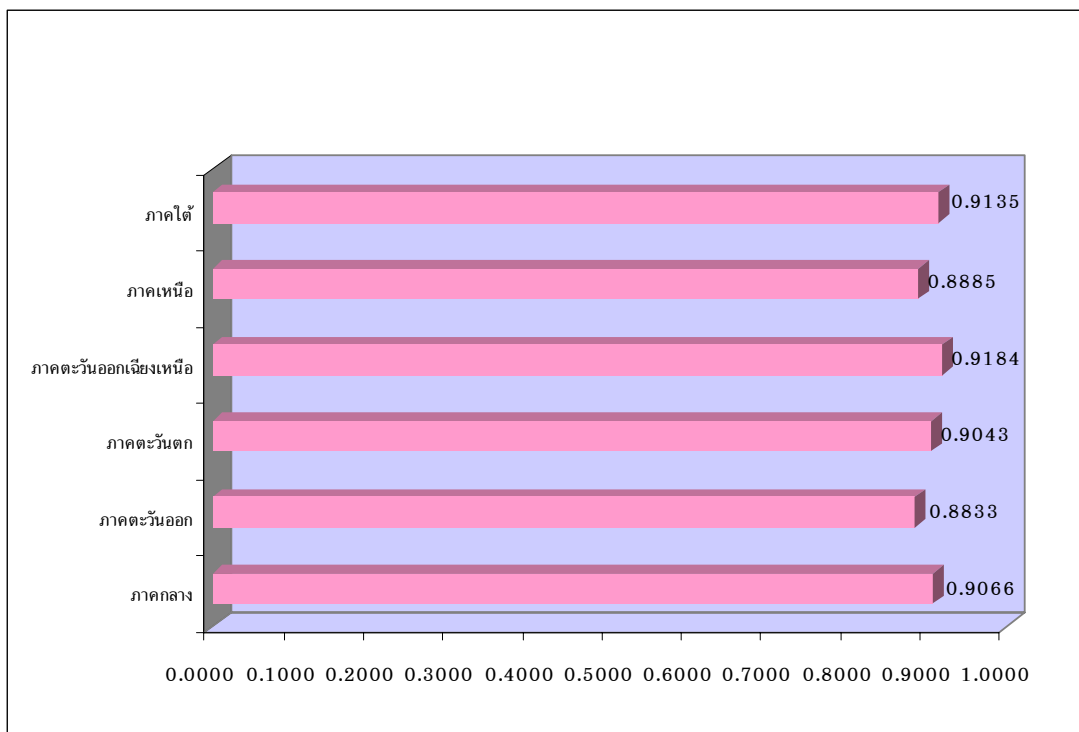
จังหวัดที่มีความปลอดภัยจากการจราจรสูงสุด คือ นราธิวาส ในขณะที่ตราดมีการได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากรถมากที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่า จังหวัดที่มีขนาดใหญ่และมีความเจริญค่อนข้างมากมีความปลอดภัยด้านการจราจรในเกณฑ์ดี

สมุทรปราการ มีผู้ประสบอันตรายจากการทำงานสูง แต่กลับมีการดูแลคนพิการในครัวเรือนค่อนข้างต่ำ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ

ด้านอัตราการหย่าร้าง พบว่า เชียงราย มีการหย่าร้างสูงสุด ในขณะที่นราธิวาส มีอัตราหย่าร้างต่ำสุด ภูเก็ต มีความอบอุ่นของครอบครัวมากที่สุด และสมุทรสงคราม มีความอบอุ่นของครอบครัวต่ำสุด

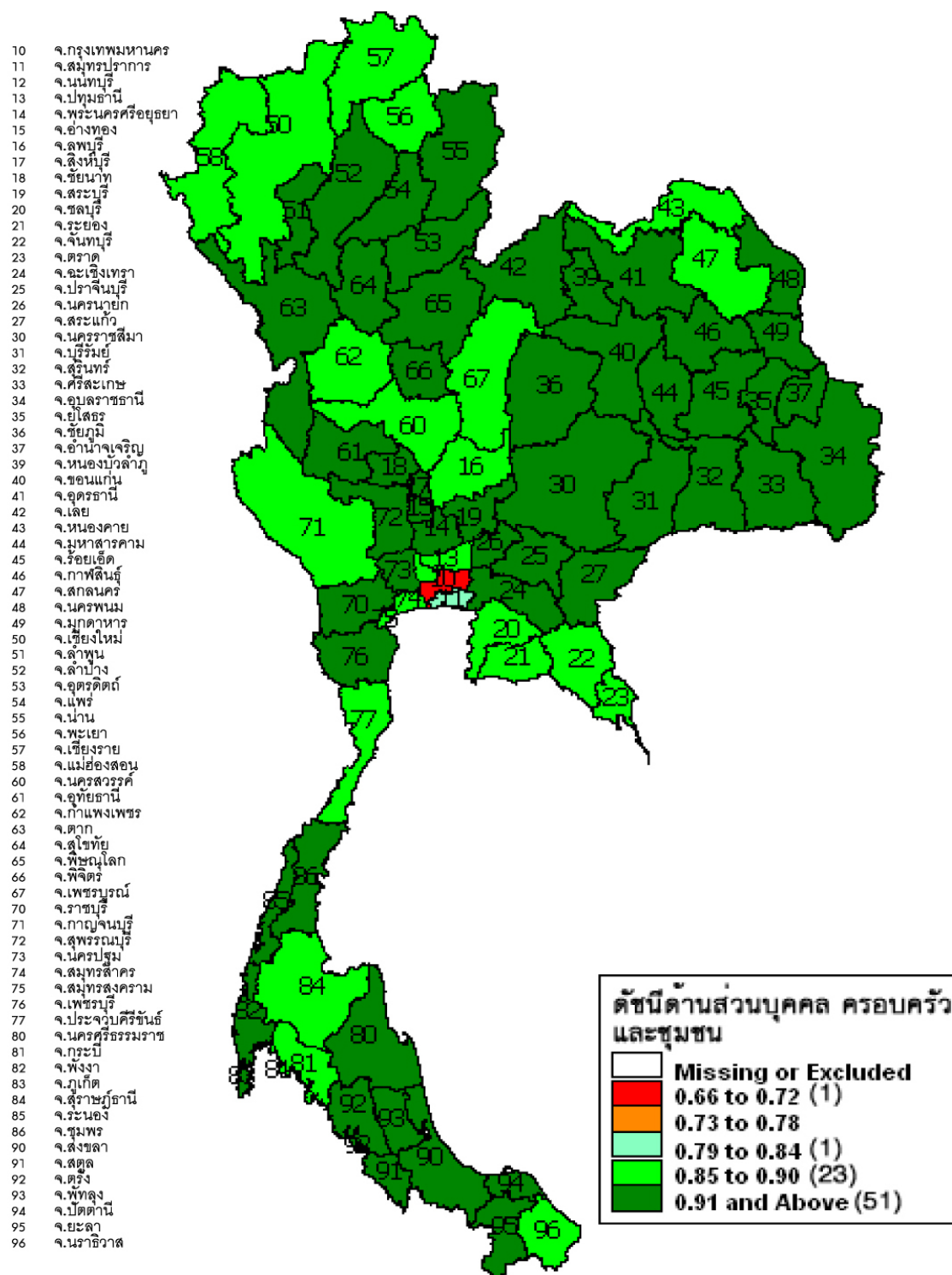
เมื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ ด้านส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน จำแนกตามรายภาค ได้แสดงไว้ตามแผนภูมิที่ 22

แผนภูมิที่ 22 ค่าเฉลี่ยดัชนีด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน

จากแผนภูมิด้านส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน ค่าเฉลี่ยดัชนีสูงสุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และต่ำสุด คือ ภาคตะวันออก สำหรับในรายจังหวัดได้แสดงไว้ในแผนที่ 4 ดังแผนภาพ

แผนที่ 4 - ดัชนีด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน

หมายเหตุ เลขลำดับหน้าจังหวัดเป็นเลขเรียงตามรหัสพื้นที่